

Vårt Dnr: E-20210201-1
Vår ref: Inger Svedmyr

Socialdepartementet

Er referens:

s.remissvar@regeringskansliet.se
CC s.sof@regeringskansliet.se

Diarienummer: S2020/06592

Yttrande över remissen: Hållbar socialtjänst. En ny socialtjänstlag, SOU 2020:47

1 Våra synpunkter på remissen i sammanfattning

I stort ställer vi oss positiva till remissens förslag som är mycket ambitiösa. Det är därför viktigt att mer resurser ställs till förfogande – vilket tyvärr står i motsats till kriteriet att det inte får öka kostnaderna. Här behöver politikerna tänka om!

Elöverkännligas problem har under lång tid ignorerats av samhället. Till stor del beror detta på att Folkhälsomyndigheten (tidigare SoS) som satts att bevaka frågan helt saknar kompetens inom området.

Kunskaper finns (eller fanns tidigt), se t ex Boverkets skriftserie ”Bygg för hälsa och miljö” från slutet på 90-talet¹²³. Boverket skrev dessa anvisningar så tidigt att problemen med mobiltelefoni och annan trådlös teknik ännu inte uppmärksammats. Detta problemområde behandlas därför inte i skrifterna.

I övrigt ställer vi oss helt bakom Funktionsrätt Sveriges yttrande över remissen.

---

1 Boverket: Förbättrad elmiljö vid nybyggnad.

https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2008/bygg_for_halsa_och_miljo_forbatttrad_elmiljo_vid_nybyggnad.pdf

2 Boverket: Förbättrad elmiljö.

https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/1998/forbatttrad_elmiljo.pdf

3 Boverket: Omfattande elsanering.

https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/1998/omfattande_elsanering.pdf

2 Om oss

Elöverkänsligas Riksförbund är en funktionsrättsorganisation som organiserar personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet.

Förbundet är medlem i Funktionsrätt Sverige som organiserar 46 funktionsrättsförbund.

Förbundet har för närvarande ca 2300 medlemmar.

Enligt Miljöhälsorapporten 2009 från Socialstyrelsen är 3,2 % av den vuxna befolkningen elöverkänsliga. Det motsvarar över 300 000 personer. Cirka 0,4 % är svårt drabbade.

Elöverkänslighet är en funktionsnedsättning och elöverkänsliga omfattas av ”Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken” antagen av riksdagen den 11 maj år 2000.

I FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som EU har antagit och Sverige ratificerat är det ”universellt utformade samhället” en central utgångspunkt.

De kraftiga utbyggnaden av trådlös teknik de senaste 20 åren har medfört en mycket försämrad tillgänglighet i hela samhället för elöverkänsliga. Detta har skett trots att allt fler varningssignaler kommer från olika håll, såsom resolutioner och deklARATIONER från internationella organ (se nedan), i form av forskningsrapporter och inte minst, de drabbades dokumenterade erfarenheter. Resolution 1815 (2011)⁴ från Europarådet uppmanar medlemsländerna bland annat att:

8.1.4. ägna särskild uppmärksamhet åt elöverkänsliga människor som lider av ett syndrom som medför överkänslighet mot elektromagnetiska fält och införa särskilda åtgärder för att skydda dem, inklusive att inrätta strålningsfria zoner som inte täcks av trådlösa nätverk;

Fler angelägna råd återfinns i den kompletta resolutionstexten (svensk översättning bifogas).

Den 31 maj 2011 tillkännagav WHO:s cancerforskningsorgan IARC att de beslutat att klassificera radiofrekventa elektromagnetiska fält, som de långt tidigare gjort med lågfrekventa magnetfält, såsom ”Class 2B carcinogen”, det vill säga som möjligen cancerframkallande, i samma grupp som DDT och bly⁵.

4 Resolution 1815 (2011) länk till originaltext på engelska:
<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=17994&lang=en>

5 Meddelande om IARC:s (International Agency for Research on Cancer) klassificering av radiofrekventa fält inklusive de som kommer ifrån moderna kommunikationsutrustning och mobiltelefoner som möjligen cancerframkallande, länk till IARC:s meddelande: http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208_E.pdf

Den 11 maj 2015 lämnade 190 forskare från 39 länder in en uppmaning till FN, FN: s medlemsstater och Världshälsoorganisationen (WHO) där man begär att de [FN] antar mer skyddande riktlinjer för exponering för elektromagnetiska fält (EMF) och trådlös teknik, med hänsyn till allt starkare bevis för risker.

Forskarna bakom "International EMF Scientist Appeal"⁶, uppmanar generalsekreteraren och FN-anslutna organ att främja förebyggande åtgärder för att begränsa EMF-exponeringar och att utbilda allmänheten om hälsoriskerna, i synnerhet för barn och gravida kvinnor.

I dokumentet "EUROPAEM EMF Guideline 2016 for the prevention, diagnosis and treatment of EMF-related health problems and illnesses"⁷, redogör Europas främsta läkare och experter på problematiken runt elöverkänslighet för den vetenskapliga bakgrunden och ger rekommendationer avseende diagnos och behandling.

I en nyligen publicerad forskningsrapport⁸ med titeln "Electrohypersensitivity as a Newly Identified and Characterized Neurologic Pathological Disorder: How to Diagnose, Treat, and Prevent It." redogör professor D. Belpomme och medarbetare för bl a hur elöverkänslighet kan diagnosticeras, behandlas och förebyggas. Se referens nedan.

---

6 Länk till pressmeddelandet: i original på engelska:

https://emfscientist.org/images/docs/EMF_Scientist_Press_Release_5-1-2015.pdf

Svensk översättning: https://emfscientist.org/images/docs/transl/Swedish_EMF_Scientist_Appeal_2015.pdf

7 Länk till komplett artikel på engelska:

<https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/reveh.2016.31.issue-3/reveh-2016-0011/reveh-2016-0011.pdf>

8 Belpomme, D.; Irigaray, P. Electrohypersensitivity as a Newly Identified and Characterized Neurologic Pathological Disorder: How to Diagnose, Treat, and Prevent It. Int. J. Mol. Sci. 2020, 21, 1915.

Länk till komplett artikel på engelska: https://www.mdpi.com/1422-0067/21/6/1915?type=check_update&version=2

3 Yttrande i detalj om remissen (Citat med spärrad stil, våra kommentarer med rak stil).

Sida *Avsnitt*

---

78 **8 kap. Boende och vissa andra insatser**

[...] Personer med funktionsnedsättning

6 § Socialnämnden ska arbeta för att personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra [...] och får bo på ett sätt som är anpassat efter deras individuella behov av särskilt stöd.

Det finns sedan decennier ett mycket stort behov av bostäder anpassade för personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet. Den omöjliga boendesituationen är troligen en av de vanligaste orsakerna till självmord bland svårt elöverkänsliga.

---

86 **13 kap. Utformning och genomförande av insatser**

1 § Insatser ska utformas och genomföras tillsammans med den enskilde och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

Det är mycket viktigt att socialtjänsten inhämtar erfarenheter och kunskap från funktionsrättsorganisationerna, särskilt i de fall då socialtjänsten saknar egen kunskap om aktuell funktionsnedsättning.

88-89 **AVDELNING IV. HANDLÄGGNING, DOKUMENTATION
OCH BEHANDLING AV UPPGIFTER**

14 kap. Handläggning och dokumentation

[...] Företräde inför socialnämnden

8 § Den som enligt 25 § förvaltningslagen (2017:900) ska underrättas och ges tillfälle att yttra sig i ett ärende som rör enskild har rätt att få företräde inför socialnämnden, om inte särskilda skäl föranleder annat.

Den som ges tillfälle att yttra sig ska underrättas om sin rätt att få företräde inför nämnden.

Ett möte måste även kunna ske i form av telefonmöte, hembesök eller annat sätt, beroende på personens funktionsnedsättning och behov.

Sida *Avsnitt*

---

450 **9.4.5 Sociala aspekter och social miljö i kommunens planeringsarbete**

Utredningen förslag: 2 kap. 3 § plan- och bygglagen kompletteras med ett krav på att kommunen vid sin planläggning ska ta hänsyn till sociala aspekter. Vidare ska översiktsplanen, enligt ett tillägg i 3 kap. 2 § plan- och bygglagen, ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den sociala miljön.

Ett bra förslag som vi ställer oss bakom!

Det är då viktigt att det finns ”muskler” för att verkligen kunna påverka så att det inte blir som det är nu i många olika samverkansorgan – bara ett alibi för att köra på som vanligt!

---

687 **17.3.1 Regelverket behöver bli mer flexibelt**

Utredningens bedömning: Regelverket för att tillhandahålla insatser till enskilda behöver vara flexibelt och lämna utrymme för socialnämnden att i större utsträckning än i dag anpassa verksamheten efter lokala förutsättningar och behov. Möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning bör därför tydliggöras och utvidgas. På så sätt kan enskildas delaktighet och självbestämmande öka såväl som det förebyggande arbetet kan stärkas. Vidare skapas bättre förutsättningar för effektiv resursanvändning.

Detta är en mycket viktig bedömning. Personer med funktionsnedsättning kan akut behöva hjälp i olika situationer som friska personer klarar att hantera på egen hand.

Regelverket behöver verkligen bli mer flexibelt!

---

691 **17.3.2 Ny bestämmelse om insatser utan behovsprövning**

Utredningens förslag: Det införs en ny bestämmelse som anger att socialnämnden får tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning.

Vi ställer oss helt bakom detta förslag.

---

710 **17.3.5 Informationsskyldighet**

Utredningens förslag: Den som genomför insatser utan föregående individuell behovsprövning ska informera om möjligheten att ansöka om bistånd enligt socialtjänstlagen. Informationen ska lämnas till enskilda som vänder sig till verksamheten. Den ska lämnas på lämpligt sätt och i lämplig utsträckning.

Detta kan underlätta i många konkreta fall. Vi ställer oss helt bakom förslaget.

Sida *Avsnitt*

Angående tillgänglighet:

- 947 **Social jour** innebär att kontakt kan tas med socialtjänsten på kvällar och helger.⁹ Bestämmelsen i 3 kap. 6 § andra stycket SoL innebär inte något krav på att det ska finnas social jour i någon viss form. Däremot måste socialtjänsten ha någon form av beredskap dygnet runt för att kunna fullgöra sitt uppdrag.¹⁰ Detta gäller, enligt utredningen, oavsett rekommendationen i 3 kap. 6 § andra stycket SoL. Utredningen har i avsnitt 7.4 föreslagit en bestämmelse som anger att socialtjänsten ska inriktas på att vara lätt tillgänglig. Här avses att socialtjänsten ska vara lätt att komma i kontakt med. En lätt tillgänglig socialtjänst förutsätter att det i akuta situationer går att komma i kontakt med socialtjänsten efter ordinarie kontorstid, genom s.k. socialjour. Det kan ske på olika sätt och utredningens förslag förutsätter inte och anger inte heller att några bestämda åtgärder ska vidtas.
- Här är det viktigt att socialtjänsten inte tillåts begränsa vilka kanaler som kan användas! Det förekommer, särskilt på kommunal- och Regional nivå, att alla personer som söker hjälp t ex har e-legitimation och/eller mobiltelefon/dator – **vilket ofta inte är fallet för personer med funktionsnedsättning!**
-

För Elöverkänsligas Riksförbund:

Inger Svedmyr, sakkunnig och Per Segerbäck, sakkunnig

Bilaga: Resolution 1815 (2011) från Europarådet i svensk översättning (PDF)